

مقایسه روش‌های مختلف درمان دارویی در بیماران مبتلا به بیماری تروفوبلاستیک کم خطر

Comparison of different methods of chemotherapy in the Treatment of low Risk gestational Throphoblastic disease

SUMMARY

Low risk gestational trophoblastic disease (LRGTD) has a good prognosis with single-agent chemotherapy.

The goal is to offer a safe, effective, inexpensive, inexpensive and convenient therapy for patients with LRGTD. Puls Actinomycin-D, Puls Methotrexate, 5-day Actinomycin and Methotrexate leucovorin were compared on 54 cases of LRGTD in Mirza Kocak Khan Hospital, through a longiudinal study.

During 2.5 years study patients received puls Actinomycin-D (n=19), puls MTX (n = 13), 5-day Actinomycin (n = 8), MTX leucovorin (n = 15).

66.7% (n = 34) achieved remission with first line chemotherapy; remission rate was 100%, and no recurrence was seen after one year of follow up.

Primary response rate was 68.8% (n = 11) for puls Actinomycin, 61.5% (n = 8) for puls MTX, 57.5% (n = 4) for 5-day Actinomycin and 73.3% (n = 11) for MTX and leucovorin. These differences were not significant. The mean time to responses was diffferent among the four groups, with a range of 66-78 days. But the differences were not statistically significant.

The mean course of chemotherapy were twice in puls MTX (8.4 ± 1.8) compared with other gruups (4.3 ± 1.5) which is significant ($p = 0.0001$).

Key Words: Methotrexate, Actinomycin, Gestational trophoblastic disease.

مقدمه

بیماریهای تروفوبلاستیک حاملگی¹ به عنوان قابل درمان ترین بدخیمی زنان شناخته شده و از محدود تومورهای انسانی حساس به شیمی درمانی می باشد که حتی در صورت متاستازهای گسترده قبل درمان است.

هدف تشخیص به موقع و درمان مناسب بیماران به گونه‌ای است که پتانسیل باروری آنها را بتوان حفظ کرد و خطر بدخیمی ثانوی را به حداقل رساند.

مقایسه روش‌های مختلف درمان دارویی در بیماران مبتلا به بیماری تروفوبلاستیک کم خطر

دکتر زهرا افتخار

عصر هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران - گروه زنان

دکتر فریبا یارندی

عصر هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران - گروه زنان

دکتر فرجیس مقدسی

دستیار گروه زنان - بیمارستان میرزا کوچک خان

متداول بود، مزایای تجویز آسانتر و مقبولیت پیشتر نزد بیماران و افزایش هزینه - اثربخش این متاد را بهتر از دیگر آلترا ناتیوها نشان داد و به عنوان درمان انتخابی در بیماریهای تروفیوبلاستیک حاملگی بدون متأساز پیشنهاد دادند (۲).

در مطالعه دیگری به ۲۷ بیمار NMGTD متوترکستی 30 mg/m^2 ۳۰ هفتگی داده شد. ۷۷٪ (۲۱ بیمار) به رسیون رفتند و توکسیستی ناچیز بود. ۶ مورد دیگر به آکتینومایسین D پاسخ دادند (۳).

نتایج بررسی ۳۳۷ بیمار NMGTD شامل کوریوکارسینوم و مول مهاجم در مرکز تروفیوبلاستیک Brever در سال ۱۹۶۲ تا ۱۹۹۰ نشان داد که ۷۵٪ بیماران (۲۵۳ نفر) با متوترکستی 4 mg/kg / روزی به مدت ۵ روز که هر ۱۴ روز یکبار تکرار می‌شد درمان شدند. از ۲۵۳ نفر ۲۷ مورد (۷٪) به داروی دوم مقاومت دارویی شدند، ۲۲ نفر (۸٪) به داروی دوم (آکتینومایسین D)، ۳ نفر (۱٪) به شیمی درمانی چند دارویی و ۲ بیمار (۰٪) به هیسترکومی جهت رسیدن به رسیون کامل نیاز پیدا کردند. شایعترین عارضه استئوماتیت بود. توکسیستی نیازمند به استفاده از داروی دوم در ۱۲ بیمار (۷٪) اتفاق افتاد. این بررسی نتیجه گرفت که در سری بزرگ از بیماران NMGTD درمان تک دارویی با متوترکستی مؤثر بوده و به خوبی تحمل می‌شود (۴).

اثربخشی و توکسیستی شیمی درمانی تک دارویی در درمان LRMD، بین ۱۹۶۲ تا ۱۹۹۲ بررسی شد. از ۹۲ مورد LRMD، ۶۱ بیمار با متوترکستی، ۶ بیمار با آکتینومایسین، ۲۰ بیمار با متوترکستی و آکتینومایسین و ۵ بیمار با آکتینومایسین و متوترکستی متابول درمان شدند. رسیون اولیه در ۶۲ بیمار (۴٪) مشاهده شد.

شایعترین توکسیستی، استئوماتیت بود که در ۳۶ بیمار (۱٪) ایجاد شد و هیچ عارضه تهدیدکننده حیات مشاهده نشد. در ۱۰ بیمار (۱٪) به علت توکسیستی دارو، تعویض دارو صورت گرفت. تنها یک بیمار (۱٪) به شیمی درمانی چند دارویی نیاز پیدا کرد (۲).

در دو کارآزمایی تصادفی در مورد متوترکستی عضلانی هفتگی، پاسخ ۱۲۵ بیمار ارزیابی شد. ارتباط معنی دار آماری بین پاسخ و سن بیمار و میزان hCG ^۳ اولیه مشاهده شد. میانگین مدت پاسخ درمانی ۷ هفته (۳-۱۹ هفته) بود. در کارآزمایی اول از

بیمارانی که براساس دسته‌بندی W.H.O در دسته کم خطر^۱ قرار می‌گیرند با شیمی درمانی تک دارویی دارای پیش‌آگهی عالی هستند (۱) (جدول ۱).

جدول ۱- سیستم درجه‌بندی سازمان بهداشت جهانی

سن	نتیجه حاملگی قبلی	ماهیات گذشته از آخرین حاملگی	(پوئیت) میزان HCG ایز	(مرد × زن) گروه خون	فاکتورهای پیش‌آگهی دهنده
≤ ۳۹	حماملگی ترم	спект	H.M		
۷-۱۲		۴-۶	۴		
۱۰-۱۰	۱۰-۱۰	۱۰-۱۰	۱۰		
B	O × A				
AB	A × O				
۵	۳-۵				
معز	دستگاه گوارش	کبد			
		کلبه			
۸	۴-۸	۱-۴			
۲ یا پیشتر	یک نوع				
دارو					

کم خطر: ۴ با خطر متوسط: ۵-۷ برخطر: ۸

أنواع رژیمهای تک دارویی متوترکستی و آکتینومایسین به صورت پالس یا ممتد مؤثر بوده و به نظر می‌رسد رژیمهای پالس از میزان پاسخ درمانی مساوی و توکسیستی و هزینه کمتر نسبت به رژیمهای ممتد برخوردار باشند و به علت دریافت دارو به صورت سرپایی و یک تریق عضلانی هفتگی و یا تریق داخل وریدی هر دو هفته یک‌بار) مقبولیت^۲ آنها نیز پیشتر باشد.

در بررسی رژیمهای درمانی در NMGTD Nonmetastatic molar GTD نشان داده شد که از ۳۱ بیمار درمان شده با آکتینومایسین (2 mg/m^2) هر دو هفته یک‌بار وریدی (۲۹ بیمار (۹۴٪) بعد از متوسط ۴/۴ دوره شیمی درمانی ۱۵ (۲-۲ روزه) به سمت بهبودی رفتند و ۲ بیمار به درمان آلترا ناتیو پاسخ دادند. ۹۲ عارضه توکسیک در ۱۲۳ سیکل درمانی وجود داشت که ۹٪ آن خفیف تا متوسط و ۸٪ شدید بود. توکسیستی تهدیدکننده حیات دیده نشد. در این بررسی گرچه کارآیی و توکسیستی درمان تک دارویی قابل قیاس با رژیمهای

1. Low risk gestational trophoblastic diseases

2. Compliance

3. Human chorionic gonadotropin

می شدند، بود.

در بد و بستری، از کلیه بیماران معاینه فیزیکی، عکس ریه و سونوگرافی لگن، BHCG، شمارش سلولهای خونی، اندازه گیری کراتینین سرم و آزمونهای کبدی^۱، به عمل می آمد. در صورت غیر طبیعی بودن هر یک از موارد فوق سی تی اسکن کبد و مغز نیز انجام می گرفت. اطلاعات مربوط به گروه خونی بیمار و همسروی، نوع حاملگی قبلی، فاصله از حاملگی قبلی و اندازه تومور جمع آوری و سپس درجه بیماری تعیین می شد. داشتن ≤ 4 WHO score شرط ورود به مطالعه بود. از بین جامعه مورد مطالعه ۵۴ بیمار دارای شرایط ورود به مطالعه بودند.

نکرار دوره های شیمی درمانی بیماران مشروط به معاینه فیزیکی نرمال $\text{Hb} = ۱۰ \text{ g/dl}$ ، $\text{WBC} = ۳۰۰۰$ ، $\text{PMN} \geq ۱۵۰$ دو برابر نرمال، بیلری روی نرمال (در مورد اکتینومایسین)، عدم وجود زخم های دهانی (مانع دریافت خوراکی)، و سیر کاهنده (حداقل ۵۰% کاهش با دو دوره شیمی درمانی) بود. در صورت BHCG ثابت بعد از دو دوره شیمی درمانی یا تیتر فراینده بعد از یکی دو دوره کمتر از پاییز نیمه دوم 1375 تا ۱۳۷۷ جهت آنالیز داده ها از آنالیز رمیسیون (بهبود) قطعی تلقی می شد. جهت آنالیز داده ها از آنالیز واریانس، کایدو و تست فیشر استفاده شد.

نتایج

از ۵۴ بیمار مورد مطالعه $۹۶/۵$ نفر (۵۱٪) سال داشتند.

نوع حاملگی قبلی در $۹/۸8$ (۴۸ مورد) مول هیداتیفرم کامل، ۳ مورد پارشیال مول و ۳ مورد کوریوکارسینوم بود. سطح BHCG قبل از درمان در $۳/۲$ ٪ (۱۸ مورد) بین $۱000 - 10000$ IU/L ، $۱0000 - 100000$ IU/L و $100000 - 1000000$ IU/L بیش از 100000 IU/L بود.

۵۳ بیمار ۸۱% با دوز حداقل متواترکستیت به رمیسیون کامل رسیدند. در مطالعه دوم با افزایش سریع دوز دارو به 50 mg/m^2 ۷۴% بهبودی کامل دست یافتند، که این بهبودی در ۶۰% موارد طی متوسط ۸ هفته حاصل شد (۵).

در مطالعه دیگری، کارآیی، توکسیتی و هزینه - اثربخشی متواترکستیت عضلانی هفتگی بر روی ۶۳ بیمار NMGTD بررسی شد. ۸۱% موارد بعد از متوسط ۷ هفته (۳ - ۱۹) بهبود کامل دست یافتند. ۱۳ بیمار دچار لکوپنی و ۳ بیمار دچار ترومبوسیتوپنی شدند. این بررسی نشان داد متواترکستیت هفتگی برای درمان NMGTD مؤثر، مقرن به صرفه و دارای حداقل توکسیتی می باشد (۶).

در مطالعه مشابه دیگر اثر متواترکستیت عضلانی هفتگی با دوز 40 mg/m^2 برای درمان ۲۰ مورد NMGTD بررسی شد. براساس پاسخ یا مقاومت دوز دارو تا حد اکثر 60 mg/m^2 افزایش داده شد. در ۱۲ بیمار (60%) در متوسط ۸ هفته (۲ - ۱۲ هفته) رمیسیون ایجاد شد. ۷ بیمار با درمان آلترناتیو بهبودی کامل دست یافتند. توکسیتی مژور مشاهده نشد. در این بررسی نتیجه گرفته شد اثربخشی متواترکستیت قابل مقایسه با دیگر درمانهای متداول است ولی مقبولیت آن بیشتر بوده و هزینه و توکسیتی کمتری دارد (۷).

با ملاحظه شیوع قابل توجه بیماریهای تروفوبلاستیک حاملگی در کشورهای آسیایی از جمله ایران و نیاز به اطلاعات کافی برای سیاست گذاری درمانی در این زمینه، این مطالعه بر روی بیماران LRGTD بستری در بخش انکولوژی بیمارستان میرزا کوچک خان از نیمة دوم 1375 تا پایان ۱377 جهت بررسی و مقایسه چهار رژیم مرسوم شیمی درمانی تکدارویی انجام شد.

مواد و روش بررسی

جامعه مورد مطالعه شامل بیماران GTD بستری در بخش انکولوژی بیمارستان میرزا کوچک خان از نیمة دوم سال 75 تا پایان سال 77 ، که براساس طبقه بندی WHO کم خطر تلقی

بیماران در سه گروه دیگر ≤ 39 سال بودند و میانگین سنی آنها نیز حدود 10 سال کمتر بود (جدول ۲).

میزان پاسخ درمانی اولیه، در گروه‌های پالس اکتینومایسین و پالس متورکسیت $8/68\%$ و $11/5\%$ ، در گروه اکتینومایسین 5 روزه $1/57\%$ و در گروه متورکسیت و لوكورین $3/72\%$ بود. حداقل میانگین مدت شیمی درمانی 24 ± 66 روز در گروه متورکسیت و لوكورین بود (جدول ۲).

میزان پاسخ درمانی اولیه و میانگین مدت شیمی درمانی در چهار گروه فوق فاقد اختلافات آماری معنی دار بود.

میانگین تعداد دوره‌های شیمی درمانی در گروه پالس متورکسیت $(1/8 \pm 1/4)$ و تقریباً دو برابر سه گروه دیگر بود (جدول ۲). این اختلاف از نظر آماری معنی دار بود.

$P = 0/0001$

میزان فراوانی پاسخ درمانی اولیه (پاسخ یا عدم پاسخ) بر حسب گروه‌های سنی، سطح BHCG قبل از درمان، گروه‌های خونی، فاصله از ختم آخرین حاملگی و سایز تومور بررسی شد که در هیچ مورد اختلاف آماری معنی دار وجود نداشت. هزینه هر روش درمانی در جدول ۳ آورده شده است.

سایز تومور در $85\% (46)$ مورد کمتر از 3 cm بود.

توزیع فراوانی بیماران بر حسب نوع درمان دریافتی چنین بود: 18 مورد پالس اکتینومایسین $kg/1/25$ mg/kg، 30 عضلانی یکبار وریدی، 13 مورد پالس متورکسیت، 8 هفتگی، 10 بیمار اکتینومایسین $kg/1/12$ mg/kg، 15 بیمار متورکسیت 1 mg/kg، 1 عضلانی روزهای $1/10$ و 5 و 7 و 1 mg/kg و لوكورین $1/10$ روزهای $2/6$ و $4/6$ و $8/6$ که به فواصل 7 روز تکرار می‌شد.

به علت عدم مراجعة سه بیمار، نتایج مربوط به میزان پاسخ درمانی، تعداد دوره‌های درمانی و میانگین مدت درمان تارمیسیون، بر روی 51 بیماری بررسی شد.

چهار گروه تحت درمان از نظر سطح BHCG اولیه، گروه خونی، فاصله از ختم حاملگی قبلی و سایز تومور با یکدیگر اختلاف آماری معنی دار نداشتند.

از نظر سن بین گروه‌ها اختلاف آماری معنی داری مشاهده شد ($P = 0.002$)، این اختلاف آماری مربوط به گروه درمانی اکتینومایسین 5 روزه، نسبت به سه گروه درمانی دیگر بود. در گروه درمانی اکتینومایسین 5 روزه، $38\% (3)$ نفر بیش از 39 سال داشتند و میانگین سنی آنها $41/11$ بود. در حالی که $100\% (35)$ بود.

جدول ۲- توزیع فراوانی میانگین سنی، مدت شیمی درمانی، تعداد دوره‌های شیمی درمانی بر حسب چهار رژیم درمانی در 54 بیمار مبتلا به LRGTD در بخش انکولوژی بیمارستان میرزا کوچک خان از نیمة دوم 1375 تا پایان 1377 .

نام متغیر	پالس اکتینومایسین $n = 18$	اکتینومایسین 5 روزه $n = 8$	پالس متورکسیت $n = 13$	متورکسیت و لوكورین $n = 15$	سطح معنی داری*
سن	$27/3 \pm 4/66$	$25 \pm 11/28$	$23 \pm 5/16$	$23/3 \pm 4/87$	$P = 0/002$
مدت شیمی درمانی	66 ± 24	70 ± 41	71 ± 19	18 ± 29	$P = 0/76$
تعداد دوره‌های شیمی درمانی	$4/5 \pm 1/6$	$4/5 \pm 1/9$	$8/4 \pm 1/8$	$3/9 \pm 1/5$	$P = 0/0001$

اعداد به صورت میانگین \pm انحراف معیار بیان شده است.

جدول ۳- هزینه هر دوره از رژیمهای شیمی درمانی در 54 بیمار تحت بررسی در بخش انکولوژی بیمارستان میرزا کوچک خان نیمه دوم 1375 تا پایان 1377 .

بروتکل درمانی	هزینه دارو (ریال)	هزینه IV-IM (ریال)	هزینه کلی (ریال)
پالس متورکسات	2380	500	2880×2
پالس اکتینومایسین	770×4	2400	25500
تریپت متد متورکسات	$(2380 \times 4) + (3750 \times 8)$	500×8	43520
تریپت متد اکتینومایسین	7700×5	2400×5	50500

است که نتایج مشابه می‌باشد (۱). ما در مطالعه خود ارتباطی بین میزان پاسخ درمانی اولیه با سن بیمار و میزان BHCG اولیه پیدا نکردیم. در دو کارآزمایی انجام شده در مورد روش ترکیب غصلانی هفتگی نیز ارتباط معنی‌دار آماری بین میزان پاسخ و میزان hCG اولیه و سن بیمار پیدا نشد (۶).

در بین ۵۱ بیمار مورد مطالعه‌ما، تنها دو مورد (۳/۹%) با عارضه جانبی روپروشیدم که هر دو مربوط به درمان با پالس متوترکسیت بود. در یک مورد لکوبنی و در دیگری افزایش آنزیمهای کبدی بیش از ۲/۵ برابر نرمال مشاهده شد.

نتایج این مطالعه نشان می‌دهد روش‌های شیمی درمانی تک دارویی به صورت پالس قابل قیاس با روش‌های متداول ممتد می‌باشد با توجه به این نکته که در مورد پالس اکتینومایسین از هزینه و تعداد مراجعات کمتری نیز برخوردار است.

پیشنهادات

- ۱ - انجام کارآزمایی‌های بالینی تصادفی در سطح وسیعتر و با همسکاری متخصصین زنان و زایمان جهت مقایسه رژیمهای تک دارویی در درمان LRGTD.
- ۲ - درمان بیماران در مراکز خاص تروفولاست به منظور اجتناب از انجام شیمی درمانی‌های چند دارویی و نامناسب در مراکز مختلف درمانی.

بحث و نتیجه‌گیری

در این مطالعه، میزان پاسخ درمانی اولیه، طول مدت شیمی درمانی تا بهبودی و تعداد روزهای شیمی درمانی در چهار گروه درمانی (پالس اکتینومایسین، پالس متوترکسیت، اکتینومایسین ۵ روزه و متوترکسیت و لوکورین) در ۵ بیمار دچار بیماری تروفولاستیک حاملگی کم خطر مقایسه شد.

میزان پاسخ درمانی اولیه در گروه پالس اکتینومایسین ۶۸/۸ % بود، در حالی که در مطالعه GOG این میزان ۹۴ % گزارش شده است (۲). در مورد پالس متوترکسات رقم فوق ۶۲ % در مطالعه ما و ۶۰ تا ۸۰ % در مطالعات دیگران بوده است (۳ الی ۸). برای توجیه این اختلاف در میزان پاسخ درمانی، نیاز به مطالعات جامع تری می‌باشد.

میانگین مدت درمان تا حصول رسیپون (بهبود) در مطالعه ما اندکی بیش از مطالعات دیگر بود. در گروه پالس متوترکسیت، میانگین این مدت در بیماران ما، حدود ۱۰ هفته و در سایر مطالعات ۷-۸ هفته گزارش شده است (۸ و ۷ و ۶).

تأخر مکرر بیماران در مراجعته بعدی و دیر آماده شدن جواب BHCG می‌تواند سبب طولانی شدن دوره درمان در مطالعه ما شده باشد.

در این مطالعه، میانگین دوره‌های شیمی درمانی در گروه پالس اکتینومایسین ۵/۴ دوره و در مطالعه GOG ۴/۴ دوره بوده

خلاصه

مواردی از بیماری تروفوبلاستیک حاملگی که براساس طبقه‌بندی WHO در دسته کم خطر قرار می‌گیرند با شیمی درمانی تک دارویی دارای پیش‌آگهی عالی هستند. به منظور یافتن مؤثر ترین، کم عارضه ترین و کم هزینه ترین روش شیمی درمانی در میان روش‌های مرسوم، در یک مطالعه طولی، اثرات درمانی اکتینومایسین و متورکسیت به صورت پالس و مستد^۱، بر روی ۵۴ مورد LRGTD در بیمارستان میرزا کوچک‌خان بررسی شد.

۱۸ بیمار پالس اکتینومایسین، ۱۳ بیمار پالس متورکسیت، ۸ مورد اکتینومایسین ۵ روزه و ۱۵ مورد متورکسیت و لکورین دریافت کردند.

۱۶/۷٪ (۲۴ نفر) با اولین خط شیمی درمانی^۲ بهبودی یافتد. ۱۰۰٪ بیماران تحت مطالعه بهبود یافتد و هیچ موردی از عود طی یک سال پیگیری دیده نشد.

میزان پاسخ درمانی در گروه پالس اکتینومایسین ۸/۶۸٪ (۱۱ نفر)، پالس متورکسیت ۵/۶۱٪ (۸ نفر)، اکتینومایسین ۵ روزه ۱/۵۷٪ (۴ نفر) و متورکسیت و لکورین ۳/۷۳٪ (۱۱ نفر) بود.

میانگین مدت شیمی درمانی تا حصول بهبودی در چهار گروه مود مداخله، ۶۶ الی ۷۸ روز و بدون اختلاف معنی‌دار آماری بود.

میانگین تعداد دوره‌های شیمی درمانی در گروه پالس متورکسیت (۱/۸ ± ۱/۴) حدود دو برابر دیگر گروه‌های درمانی بود (۱/۵ ± ۱/۳). این اختلاف از نظر آماری معنی‌دار بود ($P = 0.0001$).

کلمات کلیدی: متورکسیت، اکتینومایسین، بیماری تروفوبلاستیک حاملگی.

REFERENCES

1. Disaia, k Cresaman: Gynecologic oncology, Fourth edition. Gestational throphoblastic disease p: 210-213.
2. Homesley-H: Single agent therapy for nonmetastatic and Low-risk Gestational trophoblastic dis. J. Reprod Med 1998; 43 (1) 69-74.
3. Lurain. J MD, Elfstrand. E MD: Single-agent methotreat chemotherapy for the treat of nonmetastatic gestational trophoblastic tumor. American Journal obst & Gynecology 1995: 172 574-9.
4. New lands ES, Rustin GJS, Lutz-J-M, et al: Chemotherapy for gestational trphoblastic tumor (GTT) may increase the incidence of second tumors and may Causepremature menopause (abstr). Proc of the 32nd annual meeting of the American Soceity of Clinical Oncologists. Philadelphia, May 18-21, 1996.
5. Mgan H, Chan F, Cheng P, et al: Clinical outcome of micrometastases in the Lung in stage 1A presistent trophoblastic disease (abstr). Proc of VIIIth World Congress on Gestational trophoblastic disease Seoul, November 1996.
6. Howard D. Homcsley, MD, John A. Blessing, Ph. D, Mark Petternmaker, MD, et al, Weekly intramuscular Methotrexate for Nonmetastatic gestational throphoblastic Disease. Gynecoloy & Oncology 1998, 72: 413-17.
7. Mitchel. S: Hoffran, James V. Firraca, Noreen C. Gleeson et al. A single institution Experience with weekly intramuscular Methotrexate for NMGTd.1 Gynecology & Oncology 1996 61: 292-3.